

Peer review

S.J. ROZA

ARTIKEL

Sinds de uitgave van de eerste wetenschappelijke tijdschriften, nu ruim 300 jaar geleden, is de beoordeling van een manuscript door collega's de kern van de selectie voor publicatie. Daarnaast wordt peer review gebruikt voor beoordelingen van subsidieaanvragen, van proefschriften en van Nobelprijzen. Hoewel het systeem verre van perfect is, is het nog steeds de best beschikbare objectieve beoordeling van wetenschappelijke kwaliteit.

Reviewers worden voor hun taak veelal *gevraagd*. Meestal omdat zij gezien worden als expert in het veld of omdat zij recent publiceerden over een soortgelijk onderwerp. Het is primair een eer om voor deze taak te worden gevraagd. Een belangrijke motivatie om op de uitnodiging in te gaan, is een passie voor de wetenschap, de wens het veld verder te helpen en het feit dat andere collega's de tijd en moeite nemen om 'in ruil' uw manuscripten te beoordelen. Andere voordelen zijn er niet.

In een tijd waarin wetenschappers in toenemende mate worden afgerekend op het behalen van 'targets', indexen en éénletterige factoren, komt het proces van peer review onder druk te staan. Reviewen kost namelijk tijd, gemiddeld genomen zeker 4 uur per artikel, en in die tijd had men ook zelf een gedeelte van een manuscript of aanvraag kunnen schrijven. Dat desondanks dagelijks collega's bereid zijn de manuscripten van anderen te lezen en van opbouwende kritiek te voorzien, is prijzenswaardig, voor redacties van tijdschriften van levensbelang en voor auteurs een leerzame ervaring die de kwaliteit van manuscripten vaak ten goede komt.

Experiment

In 2013 publiceerde John Bohannon in *Science* een experiment, met als belangrijkste doel de opkomst van de 'open access'-tijdschriften te bekritisieren (Bohannon 2013). Dit soort 'predatory' tijdschriften schieten als paddenstoelen de grond uit, en een ieder van ons die ooit een artikel publiceerde, ontvangt regelmatig uitnodigingen per e-mail om een manuscript in te sturen of gastredacteur te zijn. Meestal hebben de tijdschriften verbasterde namen van bestaande papieren tijdschriften en hebben ze hoofdredacteurs met Indiase, Chinese of Arabische namen en affiliaties. Vaak worden na acceptatie enkele honderden tot duizenden dollars in rekening gebracht. Bohannon beschreef hoeveel van de 300 nepmanuscripten, alle de resultaten van eenzelfde experiment beschrijvend en vol met methodologische fouten, werden geaccepteerd. In totaal 255 keer doorliep het vervalste manuscript het redactieproces, waarvan in ruim 60% van de gevallen zónder peer review. Dit zou goed nieuws zijn als de hoofdredacteur het manuscript om methodologische redenen reeds had afgewezen. In 70% van de gevallen waarin het peerreviewproces werd overgeslagen, werd het artikel echter geaccepteerd voor publicatie. Slechts 36 keer werd het manuscript gedetailleerd beoordeeld door collega's. Overigens werd het valse manuscript dan, ondanks negatieve reviews, nog steeds 16 keer geaccepteerd. Het nut van peer review werd hiermee weer eens onderstreept en de

fundamentele nadelen van de ‘open access’-tijdschriften waarbij geld belangrijker lijkt te zijn dan kwaliteit van het artikel werden aan de kaak gesteld.

Nadelen

Hoewel de objectiefste maat van beoordeling, wordt als nadeel juist de subjectiviteit van collega-beoordelaars genoemd. Subjectief omdat geslacht, afkomst of wetenschappelijke affiliatie van de auteurs de succesansen bepalen (Smith 2006). Subjectief omdat de status van de hoofdauteur in het veld bepaalt hoe kritisch de reviewers (durven te) zijn. Of subjectief omdat belangenverstrengeling optreedt. Tot zelfs frauduleuze handelingen: een reviewer die het proces opzettelijk vertraagt om zelf eerder te kunnen publiceren. Deze nadelen hebben geleid tot trials met open review (auteurs en reviewers bij elkaar en/of de lezers bekend) versus enkelvoudig geblindeerde review (reviewers blijven anoniem) versus dubbelblinde review (zowel auteurs als reviewers anoniem) (Moylan e.a. 2014). Vaak blijkt het echter toch te ingewikkeld om te blinderen, of is het, juist voor de nog jonge onderzoeker, een te grote barrière om in alle openheid kritisch te zijn jegens auteurs met een belangrijke staat van dienst.

Training

Voor jonge onderzoekers is de eerste review vaak een mijlpaal. Een verrassing te worden uitgenodigd, maar ook een mogelijkheid om de irritaties, opgedaan in het proces van publiceren van eigen artikelen, bot te vieren. Zo'n eerste review is vaak moeilijk omdat onderzoekers er niet in worden opgeleid. Het is een geluk als een mentor bereid is te helpen (ervan uitgaande dat de mentor goed kan reviewen; een goed wetenschapper is nog geen goede reviewer...), maar veel vaker is het een eenzaam proces van ‘trial and error’.

Een paar algemene tips: 1. vraag uzelf af of u daadwerkelijk voldoende expertise heeft over het onderwerp, 2. bekijk uw agenda alvorens u toezeggingen doet (heeft u genoeg tijd?), 3. neem het proces serieus en probeer steeds voor ogen te houden dat u de auteurs wilt helpen het manuscript beter te maken, 4. vermijd vooroordelen of geef het bij de redactie aan als u niet in staat bent tot onbevooroordeelde review, 5. wees niet geïntimideerd door de auteurs en 6. respecteer de vertrouwelijkheid van het ongepubliceerde manuscript (Council of Science Editors 2012).

Tijdschrift voor Psychiatrie

Ook bij het *Tijdschrift voor Psychiatrie* maken we al jaren gebruik van peer review. De adviezen van de referenten zijn vaak doorslaggevend voor het uiteindelijke oordeel van de hoofdredactie. De afgelopen drie jaar gaven de hoofdredacteur en ondergetekende workshops op het Voorjaarscongres over reviewen, waarbij we dieper ingaan op de bestaande richtlijnen, tips aandragen en discussiëren met collega's. Voor ons als workshopleiders een leuke en telkens weer leerzame discussie! Ook in de redactie hebben we regelmatig discussies over het proces, het houdt ons scherp. Aan u als reviewer vanaf deze plaats een groot woord van dank voor uw tijd en opbouwende kritiek!

LITERATUUR

- Bohannon J. Who's afraid of peer review? *Science* 2013; 342: 60-5.
- Council of Science Editors. CSE's white paper on promoting integrity in scientific journal publications, 2012 update. http://www.councilscieeditors.org/wp-content/uploads/entire_whitepaper.pdf
- Moylan EC, Harold S, O'Neill C, Kowalczyk MK. Open, single blind, double-blind: which peer review process do you prefer? *BMC Pharmacol Toxicol* 2014; 15: 55.
- Smith R. Peer review: a flawed process at the heart of science and journal. *J R Soc Med* 2006; 99: 178-82.

AUTEUR

SABINE ROZA, psychiater, afd. Psychiatrie, Erasmus MC Rotterdam.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. Sabine Roza, afd. Psychiatrie, Erasmus MC, 's-Gravendijkwal 230, 3014 CE Rotterdam.
E-mail: s.roza@erasmusmc.nl

Geen strijdige belangen meegegeed.

TITLE IN ENGLISH

Peer review